

U rubrici *In memoriam* objavljena su tri nekrologa. Prvom je autor Stanko Andrić, a u njemu obrađuje život i znanstveni rad Andrije Šuljka, profesora na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu i crkvenog povjesničara (665-669). Damir Karbić i Marija Karbić autori su nekrologa za Ivana Kampuša, profesora Filozofskog fakulteta u Zagrebu (670-674). Posljednji nekrolog ponovno je napisao Stanko Andrić u povodu smrti Sime Ćirkovića, srpskog medicinista (675-680). U rubrici *Prikazi i osvrta* desetak prikaza relevantnijih djela za istraživanje povijesti Slavonije daje presjek historiografije o problematici tog povijesnog prostora (681-718). Potom slijedi popis izdanja Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest u Slavonskom Brodu.

I ovo godište časopisa *Scrinia Slavonica* uvelike pomaže istraživačima povijesti Slavonije, Srijema i Baranje svojim problematskim pristupom, metodološkim člancima i prijevodima s mađarskog jezika, a potrebno je još istaknuti i pohvaliti otvorenost časopisa objavljivanju članaka studenata koji još uvijek nisu diplomirali, kao i poticanje znanstvenih novaka svoje matične institucije – Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest za brže uključivanje u znanstveni rad.

Suzana Miljan

***Godišnjak Njemačke zajednice. DG Jahrbuch*, sv. 18, Osijek 2011., 336 str.**

Godišnjak Njemačke zajednice DG Jahrbuch 2011. zbornik je radova s 18. znanstvenog skupa "Nijemci i Austrijanci u hrvatskom kulturnom krugu" održanog u Osijeku od 5. do 7. studenog 2010., koji sadrži 23 rada znanstvenika koji su sudjelovali na navedenom skupu. Organizator je udruga pripadnika njemačke i austrijske nacionalne manjine i njihovih potomaka u Hrvatskoj i inozemstvu "Njemačka zajednica – Zemaljska udruga Podunavskih Švaba u Hrvatskoj" koja je osnovana 19. prosinca 1992. s ciljem okupljanja pripadnika njemačke i austrijske manjine u Republici Hrvatskoj. Od tada uspješno organizira brojna događanja kao što su predavanja, izložbe, druženja članova i sl., što uključuje i organizaciju ovog već tradicionalnog, a od prošle godine i "punoljetnog" skupa. Važno je napomenuti da Zajednica ima jaku izdavačku djelatnost te osim *Godišnjaka* izdaje i časopis za Nijemce i Austrijance u Hrvatskoj četiri puta godišnje, a svake godine objavi barem jednu knjigu koja je od važnosti za identitet njemačke i austrijske manjine u Hrvatskoj.

Nakon uvodne riječi Renate Trischler, ujedno i urednice *Godišnjaka*, slijedi prvi dio zbornika koji počinje radom *Banići Lendavski od plemićkog roda Hahót i njihova uloga u hrvatskoj povijesti* (11-27) autorice Marije Karbić. U njemu se govori o obitelji iz naslova, koja je po kronici Šimuna de Kéza najvjerojatnije podrijetlom iz njemačkih krajeva, a čiji su najpoznatiji predstavnici bili Nikola, koji je obnašao dužnost bana cijele Slavonije tijekom 14. stoljeća, te njegovi sinovi Ivanu i Stjepanu, koji su također bili banovi.

Suzana Miljan autorica je sljedećeg rada *Nijemci u Turopolju u kasnom srednjem vijeku* (29-50). U prvom dijelu autorica govori o povezanosti osoba njemačkog podrijetla i Turopolja, usredotočujući se na razdoblje grofova Celjskih (15. st.), dok je u drugom dijelu rada autorica dala pregled ljudi koji su došli u Turopolje kroz povezanost s markgrofom Jurjem Brandenburškim (16. st.).

Mjernik i hidrotehničar Johann Becker (1741.-1789.) kao dio hrvatskog kulturnog kruga 18. stoljeća (51-61) rad je Mirele Slukan Altić, u kojem se na temelju arhivske građe donose dosad nepoznati podaci o nedovoljno istraženom inženjeru Beckeru, koji je zaslužan za razvoj vodnog gospodarstva Hrvatske i Slavonije.

O istaknutom liječniku, koji je bio i profesor pedijatrije na Medicinskom fakultetu u Zagrebu govori rad *Austrijanac prof. dr. Ernest Mayerhofer i njegov doprinos hrvatskoj leksikografiji s posebnim osvrtom na leksikografsku odrednicu "Vegetarizam" u njegovom Leksikonu prehrane iz 1944. godine* (63-78) autora Krešimira Beloševića.

Rad Branka Ostajmera *Dr. Dragutin Neuman (Neumann) – zastupnik u hrvatskom Saboru 1890.-1892. (79-97)* na temelju arhivskog gradiva, objavljenih izvora i literature donosi kratki životopis tog poznatog osječkog odvjetnika, s težištem na njegovoj političkoj djelatnosti.

O istaknutom kemičaru Žulicu i njegovu doprinosu razvitku hrvatske kemijske znanosti govori rad *Pavao Žulic (1831.-1922.) i razvitak kemije u Hrvatskoj* (99-107) Snježane Paušek Baždar.

Dubravko Habek autor je rada *Njemačko ratno groblje u Bjelovaru 1941.-1945.* (109-118), u kojem donosi izvorne i dosad neobjavljene podatke o 99 stradalih pripadnika njemačke vojske i civila, koji su pokopani na njemačkom ratnom groblju u Bjelovaru. Podaci za većinu stradalih sadržavaju podrijetlo, godište, pripadništvo postrojbi, kao i datum smrti i ukopa.

Sljedeći rad u zborniku je *Martin Balling, uspješni gospodarstvenik i športski radnik* (119-128) čiji je autor Zlatko Virc. Taj vinkovački poduzetnik, osim što je bio jedan od najvećih proizvođača lovačkoga streljiva, istaknuo se i kao uspješni športski radnik, te je više od deset godina bio na čelu nogometnog kluba "Cibalia".

Rad Branislava Miličića, *Značaj obitelji Piller za razvoj prehrambene industrije u Osijeku i Slavoniji* (129-136), bavi se poznatoj tvornici keksa Karolina d.d. i njezinim utemeljiteljima. Pod njihovim vodstvom ta je tvornica između dvaju svjetskih ratova, a i nakon toga, bila jedna od najsuvremenijih tvornica u Hrvatskoj i šire.

O razvoju tiskarstva i grafičke industrije u Osijeku u 19. stoljeću govori Jelena Červenjak u radu *Osječki tiskari 19. stoljeća – Carl Lehmann, Gustav Wagner, Eugen Ruppert i Alois (Vjekoslav) Schaffer* (137-145). Zahvaljujući tim poznatim tiskarima njemačkog podrijetla, koji su ostavili vrlo vrijedan trag u razvoju tiskarske i knjižarske djelatnosti, Osijek je doživio procvat na kulturnom i društvenom planu.

Kao što mu i naslov govori, rad *Franjo Glase, jedan od najboljih golmana 20. stoljeća* (147-153), autora Petra Kerže, ima težište rada na aktivnosti Franje Glasera (1913.-2003.), koji se istaknuo kao vrhunski vratar, a potom i zapaženi nogometni trener.

Rad Ludwiga Bauera govori o prvom hrvatskom romanu s temom Podunavskih Švaba – "Unterstadt" Ivane Šojat Kući (157-165). Autor u prilogu objašnjava srž romana, koji govori o ženskoj strani podunavskošvapske povijesti od raspada Austro-Ugarske monarhije, koji označava početak degradacije njemačkog urbanog života u Osijeku, pa sve do razdoblja iza Drugoga svjetskog rata.

Na prethodni se rad indirektno nadovezuje sljedeći. Naime, Lidija Dujčić obradila je književni opus književnika i publicista Ludwiga Bauera u članku *Književna summa donaušvapskih tema: Ludwig Bauer, Zavičaj, zaborav* (167-176). Težište izlaganja je stavljeno na posljednji objavljeni Bauerov roman "Zavičaj, zaborav".

Još jedna književna tema obrađena je u izlaganju Ivana Pederina pod naslovom *Dalmatinsko-talijanska trilogija Heinricha Manna* (177-188), a u kojem se autor bavi spisateljskim radom Heinricha Manna za vrijeme njegova života u Italiji, kada je i napisao navedenu Trilogiju.

Dubravka Božić-Bogović autorica je rada na temu *Župnici i drugi vjerski službenici njemačkog podrijetla u južnoj Baranji u 18. i u prvoj polovici 19. stoljeća* (189-198), u kojem na temelju podataka iz kanonskih vizitacija Pečujske biskupije donosi podatke o župnicima i učiteljima njemačkog podrijetla na navedenom području.

Stanko Piplović napisao je rad koji nosi naslov *Rad na gospodarskom unapređenju Dalmacije na prijelazu u 19. u 20. stoljeće* (199-227). U njemu je izložio dosad u velikoj mjeri nepoznat aspekt teškog gospodarskog stanja u Dalmaciji od 19. stoljeća, kada je ona ušla u sastav Austrijskog carstva, pa sve do 20. stoljeća, kada gospodarske prilike postaju znatno bolje, i to uvelike zaslugom grofa Jana Harracha, koji je 1894. godine osnovao "Društvo za unapređenje gospodarskih interesa Dalmacije" u Beču, čiji je bio doživotni predsjednik. Međutim, s Prvim svjetskim ratom i političkim poremećajima koji su s njime uslijedili, zaustavio se i proces poboljšanja prilika u Dalmaciji.

Razdoblje od 1850. do 1910. godine poznato je u kulturnoj, gospodarskoj i tehnološkoj povijesti pod nazivom "doba svjetskih izložbi". Na jednoj takvoj izložbi održanoj u Parizu 1867. godine sudjelovali su obrtnici, proizvođači, trgovci i umjetnici iz Slavonije. Upravo je tu temu obradio Darko Varga u izlaganju *Slavonci na Svjetskoj izložbi u Parizu 1867. godine* (229-286). Te izložbe su predstavljale mogućnost razvitka cijelog čovječanstva, a autor je prikazao doprinos Slavonaca, koji su u velikoj mjeri bili Osječani njemačkog podrijetla, tom razvitku.

O čuvenom trapistu Pffaneru i njegovim poduzetničkim pothvatima pisala je Nives Rittig-Beljak u radu *Poduzetnički duh trapista Franza Pffanera 1825.-1909.* (287-291), dok je Zlatko (Osvald) Bender autor rada *Uskotračna pruga Srnetica- Šipovo s posebnim osvrtom na graditelja pruge Otta von Steinbeisa iz Bavarske u razdoblju Austro-ugarske vladavine u Bosni i Hercegovini i namjeri obnavljanja pruge u turističke svrhe* (293-300).

O članovima ugledne obitelji Reiner iz Požeštine koji nose naziv "plemeniti od Brestovca" govori Tomislav Wittenberg u članku *Pet generacija Reinerja* (301-310). U njemu je autor dao kratki pregled povijesti te obitelji od njihova doseljenja do današnjih dana, kao i osnovne biografske podatke o članovima koji su bili poznati bankari i poduzetnici.

Nesnošljivost prema "Švabama" iskazana na stranicama rezolucionaškog vinkovačkog lista "Svjetlost" u vremenu 1905.-1914. godine (311-325) tema je rada Ivana Ćosića-Bukvina u kojemu je analizom najznačajnijih napisa u navedenim novinama razložio kako se pisalo o pripadnicima njemačke manjine na tom području. Negativan stav bio je produkt aktualne političke situacije, počevši s Riječkom, a potom i Zadarskom rezolucijom.

Nakon ovog rada slijedi članak Stjepana Najmana na temu *Limena glazba Valpovo svirala caru Franji Josipu I.* (327-330), u kojem opisuje rad Dobrovoljnog vatrogasnog društva Valpovo i njihovog puhačkog orkestra, stavljajući težište na njihov nastup u Zagrebu pred carem Franjom Josipom I. 1895. godine prilikom otvorenja zgrade Hrvatskog narodnog kazališta.

Posljednji rad u zborniku je *Pismo u boci Antona Jegela* (331-335) Augustina Lukačevića u kojemu autor opisuje kako je 1981. godine pronašao pismo poznatog županjskog tiskara Antuna Jegela, koje je ležalo skriveno od davne 1931. godine, te iznosi sadržaj istog.

Radovi objavljeni u zborniku *Godišnjak Njemačke zajednice. DG Jahrbuch* pridonose rasvjetljavanju zaista zanimljive teme povijesti Podunavskih Švaba. Uzimajući u obzir da "Njemačka zajednica – Zemaljska udruga Podunavskih Švaba u Hrvatskoj" uspješno djeluje više od 18 godina, vidimo da se doista radi o temi koja ima veliki potencijal, te se nadamo da će Zajednica kao takva i dalje poticati daljnje istraživanje navedene problematike. Također se možemo nadati da će daljnje organiziranje sličnih skupova, koji će biti popraćeni izdavanjem zbornika radova, doživjeti još mnogo uspješnih godina, te na taj način pridonijeti njegovanju njemačkog jezika, kulture i tradicije, kao i očuvanju identiteta Njemačke zajednice u Hrvatskoj.

Ana Jura